

Lihonenko, L., and Krasnevych, H. "Innovatsiyni vektor rozvytku torhivli v Ukraini" [Innovation vector of trade in Ukraine]. *Tovary i rynky*, no. 1 (2011): 7-14.

Naseleння Ukrainy za 2010 rik [The population of Ukraine in 2010]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2011.

Piatnytska, H. T. "Perevahy i nedoliky rozvytku velykykh torhovelnykh merezh na rynku rozdribnoi torhivli prodovolchymy tovaramy" [Advantages and disadvantages of large retail chains in the retail food trade]. *Aktualni problemy ekonomiky*, no. 4 (142) (2013): 103-113.

Rechun, O. Yu. "Stratehichna spriamovanist rozvytku rozdribnoi torhovelnoi merezhi" [Strategic orientation of retail network]. *Tovaroznavchyi visnyk*, no. 7 (2014): 173-184.

Rozdribna torhivlia Ukrainy u 2014 rotsi [Retail in Ukraine 2014]. Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy, 2015.

Sukachova, S. M. "Suchasni formaty rozdribnoi torhivli v Ukraini" [Modern retail formats in Ukraine]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, vol. 1, no. 1 (15) (2012).

Zubkov, S. O., Kolesnyk, O. A., and Popova, I. P. "Otsinka dynamiky rozvytku torhovelnykh merezh" [Assessment of the dynamics of trade networks]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 2 (12) (2010).

Zhukovska, V. M., and Raksha, N. V. "Priorityety rozvytku rozdribnykh torhovelnykh merezh v Ukraini" [Priorities of retail trading networks in Ukraine]. *Ekonomika i rehion*, no. 4 (31) (2011): 88-93.

Zhehus, O. V., and Sobolev, V. L. "Osoblyvosti rozvytku rozdribnoi prodovolchoi merezhi v Ukraini" [Features of the food retail network in Ukraine]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 1 (19) (2014).

УДК 378.1

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

© 2015 САЛО А. В.

УДК 378.1

Сало А. В. Концептуальні засади розвитку вищої освіти в Україні

Метою статті є дослідження пріоритетних напрямів розвитку системи вищої освіти України. Автором здійснено комплексне дослідження впливу якості освітньої системи на основні економічні показники розвитку країн. Доведено прямий вплив рівня функціонування вищої школи на загальний стан економіки країни. Акцентовано увагу на вкрай низьких показниках сектора вищої освіти України та гострій необхідності її реформування. Здійснено комплексне дослідження стану сучасної вищої школи України. На основі отриманих результатів сформовано перспективну модель вищої освіти України з приведенням поетапного плану дій для її модернізації. Особливу увагу привернуто до показників матеріально-технічного забезпечення, фінансової незалежності ВНЗ, якості освітніх програм та незадовільних показників міжнародної діяльності ВНЗ. Запропоновано пріоритетні напрямки робіт для формування перспективної та конкурентоспроможної моделі системи вищої освіти.

Ключові слова: система вищої освіти, модернізація, показники вищої освіти, міжнародні освітні системи, проблеми ВНЗ.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Бібл.:** 10.

Сало Анастасія Василівна – аспірантка, кафедра фінансів та планування, Кіровоградський національний технічний університет (пр. Університетський, 8, Кіровоград, 25006, Україна)

E-mail: Anastasiavs1991@gmail.com

УДК 378.1

UDC 378.1

Сало А. В. Концептуальные основы развития высшего образования в Украине

Salo A. V. Conceptual Foundations for the Development of Higher Education in Ukraine

Целью статьи является исследование приоритетных направлений развития системы высшего образования Украины. Автором осуществлено комплексное исследование влияния качества образовательной системы на основные экономические показатели развития стран. Доказано прямое влияние уровня функционирования высшей школы на общее состояние экономики страны. Акцентируется внимание на крайне низких показателях сектора высшего образования Украины и острой необходимости ее реформирования. Осуществлено комплексное исследование состояния современной высшей школы Украины. На основе полученных результатов сформирована перспективная модель высшего образования с приведением поэтапного плана действий для ее модернизации. Особое внимание привлечено к показателям материально-технического обеспечения, финансовой независимости вузов, качеству образовательных программ и неудовлетворительным показателям международной деятельности вузов. Предложены приоритетные направления работ для формирования перспективной и конкурентоспособной модели системы высшего образования.

The article is aimed at studying the priority directions for the development of higher education in Ukraine. The author has conducted a comprehensive study on the impact of the quality of educational system on the major economic indicators of the countries development. Direct influence of the level of functioning of high school on the overall status of the country's economy has been proven. The extremely low indicators for the higher education sector of Ukraine and the urgent need for reform have been emphasized. A comprehensive study on the status of the current higher education in Ukraine was carried out. On the basis of the results obtained, a prospective model of higher education has been formed together with a step-by-step plan of actions aimed at its modernization. Particular attention is drawn to the indicators of material support, financial independence of higher education institutions, quality of educational programs and the poor indicators of the international activities of higher education institutions. Some priority areas of work for the formation of a forward-looking and competitive model of higher education have been proposed.

Key words: system of higher education, modernization, indicators of higher education, international educational systems, problems of higher education institutions.

Pic.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 10.

Ключевые слова: система высшего образования, модернизация, показатели высшего образования, международные образовательные системы, проблемы вузов.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 10.

Сало Анастасия Васильевна – аспирантка, кафедра финансов и планирования, Кіровоградський національний технічний університет (пр. Університетський, 8, Кіровоград, 25006, Україна)

Salo Anastasiia V. – Postgraduate Student, Department of Finance and Planning, Kirovograd National Technical University (pr. Universytetskyi, 8, Kirovograd, 25006, Ukraine)

E-mail: Anastasiavs1991@gmail.com

E-mail: Anastasiavs1991@gmail.com

Офіційне прийняття Україною курсу на євроінтеграцію поклато початок перегляду основних принципів функціонування всіх без виключення сфер діяльності держави. Вища освіта, як основна рушійна сила всіх модернізаційних процесів, потребує першочергової уваги. Перегляд концептуальних засад розвитку вищої освіти допоможе у формуванні моделі нової, ефективної системи вищої освіти європейського типу, яка озброїть Україну рядом принципових переваг при виході на європейський простір.

Дослідженню даного питання свої праці присвятили такі науковці: С. Чужиков, Л. Антонюк [1], Г. Воскобойникова, М. Головянко, С. Гришко, О. Дзеджора, Т. Добко, В. Жуковський, М. Іванчук, Г. Козопольська, Ю. Кордуба, К. Малишкіна, Т. Радівілова, Т. Федірчик, А. Чуприна Г. Шепель [10]. Дані автори наголошують на необхідності освітнянських реформ, побудованих на європейських принципах.

Розвиток вищої освіти не може протікати відособлено від основних модернізаційних процесів. Аналіз стратегічних цілей, вказаних у Державній стратегії розвитку України до 2020 року, дає змогу сформулювати перспективну модель вищої освіти, яка б вписувалась в обраний курс змін. На відміну від ДСРР-2015, де головні акценти припадали на реформування системи освіти, основними державними пріоритетами нової стратегії було визначено підвищення конкурентоспроможності регіонів, територіальна соціально-економічна інтеграція, ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку. Особливу увагу зосереджено на таких сферах, як:

- ✦ транспорт та інфраструктура;
- ✦ економічний розвиток та інвестиції;
- ✦ підприємництво і регуляторне середовище;
- ✦ ринок праці;
- ✦ освіта і наука;
- ✦ інноваційна діяльність [ДСРР-2020].

Незважаючи на включення освітнянського сектора до плану реформ, такий акт є скоріше умовним, з огляду на доволі слабе висвітлення загальноосвітніх питань і майже повне ігнорування проблем та напрямів модернізації вищої освіти. Головний акцент припадає на технічне забезпечення освіти, перегляд приведення професійної підготовки кадрів у відповідність із сучасними потребами ринку праці та з урахуванням регіональних кадрових потреб. Усі стратегічні цілі проекту стосовно освіти покликані покращити економічний та соціальний стан регіонів, але жоден із запропонованих напрямків не передбачає покращення самої системи освіти. Таким чином, держава продовжує триматись діючої протягом багатьох років в Україні системи використання всіх наявних освітніх здобутків та результатів діяльності без будь-якої віддачі.

Після здобуття незалежності Україна отримала унітарну, авторитарну, закриту систему освіти, яка ґрунтувалася на вихованні «середньостатистичної» людини, неспроможної до прийняття самостійних рішень. Уся освіта функціонуала на засадах засвоєння надмірної кількості теоретичних знань, що в результаті переважання виключало саму можливість індивідуального та «позарамкового» мислення. Така політика з боку

держави є повністю виправданою, зважаючи на те, що головною метою було недопущення розвитку суспільної свідомості.

Ще одним «табу» радянської освітньої системи були міжнародні зв'язки. Іноземні мови в університетах викладались, але за такою методикою, яка, створюючи ілюзію вивчення мови, на виході не давала жодних результатів. Багаторічне слідування всім вищенаведеним принципам сформувало абсолютно інертну та неефективну в плані розвитку суспільства систему освіти, яку унаслідувала наша держава. Україна, як нова незалежна держава, отримала шанс будувати нову освітню систему, переймаючи досвід прогресивних країн. Натомість влада оминула питання переорієнтації освітнянського сектора, залишивши його пливти «за течією». Така пасивна політика продовж майже 25 років стала причиною потреби в глибокій перебудові всієї освітньої системи України. Прийняття принципів «Болонської угоди» стало першим кроком в цьому напрямку. Система вищої освіти України була оцінена експертами Болонського процесу на предмет рівня модернізації та відповідності європейським нормам. За показниками «національних рамок кваліфікацій», «рівня участі студентів у забезпеченні якості», «міжнародного рівня участі в забезпеченні якості» і «визнання попереднього навчання» по п'ятибальній системі Україна була оцінена в 1 бал [1, с. 2].

Головною проблемою введення болонського процесу в Україні є доволіне трактування принципів організації роботи, вказаних в умовах договору. Перекручення на свій лад, а подекуди й свідоме ігнорування основних умов організації проведення та надання освіти, помітно гальмує процес підведення вітчизняної вищої освіти до європейського рівня. Часто у відповідь на зауваження подібного змісту можна почути сумніви стосовно ефективності дії та необхідності введення на пострадянському просторі болонської системи.

Найвірнішим способом отримання об'єктивної оцінки доречності переходу до вищевказаної системи є порівняння основних економічних та освітніх показників розвитку країн з подальшим аналізом освітніх систем країн з найвищими показниками міжнародних рейтингів. З цієї метою із загальної кількості показників було обрано Індекс глобальної конкурентності (*Global Competitiveness Index, GCI*), індекс людського розвитку (*Human Development Index, HDI*) та індекс розвитку освіти (*Education Index, EI*). Останній індекс має особливе значення в умовах глобалізації, оскільки враховується при визначенні рівня економічного розвитку, який є ключовим критерієм при ранжируванні країн на розвинені, що розвиваються та найменш розвинуті. У рейтингу «Індексу глобальної конкурентності 2014–2015» Україна знаходиться на 76 місці (минулого року вона посідала 84 місце) зі 187. За показниками індексу освіти Україна займає 30-ту позицію.

Зведення та порівняння результатів аналізу в таблицю (табл. 1) дає змогу виділити зрозумілу закономірність – найвищі позиції по всіх показниках належать майже одним і тим самим країнам. Особливо примітним є той факт, що половина з них є країнами – учасницями болонського

процесу. Таким чином, табл. 1 є унаочненням переваг організації освітнього процесу за нормами болонських домовленостей. Єдиним стримуючим фактором для прояву освітнього та економічного потенціалу болонської системи є пасивність виконавчих органів на всіх рівнях.

Беручи за відправну точку наведені вище результати, можемо приступити до формування моделі вищої освіти, яка б максимально задовольняла як суспільні, так і державні потреби, підіймаючи Україну у світовому рейтингу країн. Для цього візьмемо країни з найвищим індексом освіти – Норвегія, Австралія, Швейцарія, Нідерланди та США (1, 2, 3, 4 та 5 місце відповідно) і шляхом аналізу виділимо головні особливості їх освітніх систем.

Норвезька система вищої освіти має всього чотири університети, шість спеціалізованих вищих шкіл (коледжів), дві державні художні школи, численні коледжі та курси додаткової освіти. Вищі навчальні заклади діляться на два сектори: університетський сектор і сектор коледжів. Поширеною є практика надання допомоги від Норвезького державного освітнього фонду для здобуття освіти за кордоном. Норвезькі студенти отримують фінансову підтримку на здобуття частини освітньої ступеня за кордоном або для участі в міжнародних програмах обміну студентів.

Про високу увагу до сектора вищої освіти в Австралії говорить те, що 8 австралійських університетів входять у ТОП-100 світових, 18 – у ТОП-200, 24 – у ТОП-500. Особливий акцент ставиться на наукову та інноваційну діяльність університетів. На базі австралійських ВНЗ діють науково-дослідницькі проекти, що здійснюються приватним сектором і промисловими центрами, налагоджено співпрацю між бізнесом та університетами. Популярною серед студентів є програма Міжнародного бакалаврату, яка створена як універсальний курс для талановитих студентів і дає можливість вступу в університети всіх країн світу. Австралійська система вищої освіти поєднала в собі європейські стандарти освіти з національними традиціями [6].

Будучи своєрідним науково-дослідним центром світу, Швейцарія активно розміщує наукові центри на базисі університетів. З 12 наявних університетів, 8 входять до топ-500 кращих університетів світу. На відміну від США, Канади, Великобританії та ряду інших «топових» країн, вища освіта в Швейцарії майже безкоштовна: вартість навчання у вишах Швейцарії – одна з найнижчих у світі, у т. ч. і для іноземців, що робить навчання в ній не тільки престижним, але й доступним. Окрім цього, система вищої освіти в Швейцарії має ряд непомітних на перший погляд, але досить вагомих переваг:

- ✦ можливість отримання двомовного диплому чи атестату;
- ✦ високий попит з боку ринку праці (у країні величезна кількість міжнародних організацій та іноземних компаній, зацікавлених у молодих спеціалістах);
- ✦ за рахунок вигідного розташування в самому центрі Болонського простору студентська мобільність знаходиться на максимально високому рівні [7].

Вища школа Нідерландів представлена близько 70 вищими навчальними закладами, які поділяються на три типи: Науково-дослідницькі університети (*research universities*), університети прикладних наук (*universities of applied sciences*) та інститути міжнародної освіти (*institutes international education – IE*). Програми, пропонувані нідерландськими ІЕ, розбиті на п'ять груп: наука і технології, довкілля та інфраструктура, сільське господарство і природні ресурси, економіка і суспільство, управління. Нідерланди є лідером у континентальній Європі за кількістю міжнародних освітніх програм англійською мовою. Індивідуальною особливістю нідерландських університетів є виховання в студентах здатності до самостійної науково-дослідницької діяльності [8].

Особливістю ВНЗ у США є те, що, крім освітніх і наукових функцій, вони виконують важливі соціально-культурні завдання (програми безперервного навчання, перепідготовки безробітних, консультаційні й експертні послуги, надання курсів різного змісту і тривалості усім, хто цікавиться новим і прагне самовдосконалення). За

Таблиця 1

Зведені показники міжнародних показників розвитку

Місце	Країна	HDI	Місце	GCI	Місце	EI
1	Норвегія	0.944	11	5.33	3	0.910
2	Австралія	0.933	21	5.09	1	0.927
3	Швейцарія	0.917	1	5.67	18	0.844
4	Нідерланди	0.915	8	5.42	4	0.894
5	США	0.914	5	5.51	5	0.890
6	Німеччина	0.911	4	5.48	7	0.884
7	Нова Зеландія	0.910	18	5.11	2	0.917
8	Канада	0.902	14	5.20	16	0.850
9	Сінгапур	0.901	2	5.61	41	0.768
10	Данія	0.900	15	5.18	9	0.873

Джерело: складено за даними [3, 4, 5].

способом фінансування їх поділяють на дві групи: приватні заклади (мала частка коштів від бюджету і велика від спонсорів та інших джерел) і державні (значна частина коштів надходить з федерального і місцевих бюджетів). Зрештою держава все ж відіграє домінуючу роль, беручи на себе фінансування більшої частки наукових програм в університетах, утримуючи дво- і чотирирічні коледжі з майже 80% всього контингенту студентів, мало не половина яких ще й отримує стипендію чи іншу фінансову допомогу з бюджетів.

Система ж перевірки якості закладів вищої освіти та їх акредитації є громадською і складається з майже 70 органів різного значення і сфери дії. Їх завдання полягають у формуванні норм структури і змісту навчальних програм, почасти методів їх реалізації (рівні кваліфікації викладацького персоналу, матеріальні й інформативні засоби тощо) [9].

Поверхневий аналіз систем вищої освіти наочно демонструє їх особливості в кожній з перелічених країн, дає можливість виділити переваги, проаналізувати та сформувані на основі зарубіжного досвіду власну модель вищої освіти. Основними рисами вищої школи є поєднання європейського досвіду з традиціями, приділення великої уваги науково-дослідним процесам в університетах, перехід до інноваційних методів при плануванні навчальних планів. Для аналізу можливості введення подібних змін у систему української вищої освіти потрібно окреслити головні особливості сучасного стану вищої школи. На сьогоднішній день неповна інтегрованість в європейський простір є головною проблемою вищої освіти. Прийняття болонської декларації на освітньому просторі України було правильним кроком, але без особистої ініціативи до дій на кожному щаблі освітянського сектора перспективні зміни так і залишаться на папері. Проблема недостатності фінансування обговорюється щорічно, привертаючи увагу до того факту, що механізм державного фінансування вищої освіти є неефективним так само, як і механізм розподілу цих коштів. Адаже основні статті видатків бюджету – на виплату заробітної плати, стипендій та комунальних платежів замість розробки та впровадження заходів з підвищення освіти [2]. У цьому ж контексті підіймається питання розширення можливостей ВНЗ через збільшення рівня їх автономії. Підвищення самостійності ВНЗ у питаннях розпорядження фінансовими ресурсами матиме позитивні наслідки як для ВНЗ, так і для держави. За таких умов університети зможуть залучати додаткові кошти за рахунок благодійних цільових некомерційних фондів, грантів дослідних проектів та освітніх інновацій; розширювати список платних послуг за навчальними закладами; розміщувати вільні кошти в банківських установах та ін.

Завершивши огляд проблемних моментів вищої школи та поєднавши результати з попереднім аналізом систем вищої освіти світових країн-лідерів, можемо спроектувати бажану модель вищої освіти в Україні. Отже, вища освіта в Україні має ґрунтуватися на таких принципах:

- ✦ слідування європейським особливостям з одночасним урахуванням вітчизняних традицій у ви-

хованні, навчанні та підготовці кадрів; формування системи, яка б функціонувала на засадах впровадження європейських технологій, відповідала світовим показникам якості наукових та освітніх послуг. Формування відповідальності за якість своєї діяльності перед державою та суспільством;

- ✦ сприяння формуванню ВНЗ інноваційного типу, здатного на своїй базі акумулювати, вдосконалювати та надавати знання на сучасному рівні, тим самим задовольняючи потреби суспільства в якісній освіті;
- ✦ створення такого конкурентного середовища, яке б давало потужний імпульс до індивідуального розвитку ВНЗ, стимул до постійного покращення якісних та кількісних показників роботи університету, формування іміджу високорейтингового ВНЗ імідж як в Україні, так і за кордоном;
- ✦ перехід від споживання знань до їх створення через поширення запровадження дослідницького типу діяльності, у процесі якого поєднуються науковий та навчальний процес, присутня єдність фундаментальності та фаховості змісту вищої освіти;
- ✦ конструювання ролі університету як унікальної регіональної структури, яка є генератором інноваційної діяльності, що сприяє інноваційному розвитку всіх сфер регіону;
- ✦ організація навчального процесу такого рівня, який відповідав би найвищим європейським нормам і стандартам, приведення диплому українських ВНЗ до міжнародного визнання як підтвердження отримання якісної освіти;
- ✦ запровадження практики міжнародної співпраці шляхом залучення до викладання іноземних професорів, створення програм міжнародних практик для студентів та викладачів, активізації співпраці із закордонними ВНЗ.

Уведення в дію вищевказаної моделі сприятиме позитивним зрушенням на всіх етапах надання вищої освіти, підвищенню якісного рівня кадрового забезпечення, формуванню в студентах почуття відповідальності, лідерських якостей.

Сконструйований вигляд «оновленої» системи вищої освіти (рис. 1) можемо прийняти за стратегічну ціль нашої роботи. Тоді, з урахуванням необхідних змін та правок, можемо графічно зобразити подальші дії в напрямку приведення української системи освіти до бажаного стану.

Перспективна модель вищої освіти ґрунтується на двох базисах. Перший з них має соціальний напрям впливу. Зміни в системі вищої освіти нічого не варті без змін у свідомості громадян. На превеликий жаль, у більшій частки населення все ще превалює однобокий тип мислення, в основі якого лежить принцип «система освіти має дати знання», і у випадку неотримання цих знань як батьки, так і самі студенти (випускники) звинувачують виключно систему освіти, а не самих себе. Між



Рис. 1. Перспективна модель вищої освіти

тим, цілеспрямованість, ініціатива та бажання отримати якісні знання формують левову часту передумов успіху в навчанні.

Другим своєрідним кліше в країнах пострадянського простору є сліпе слідування соціальним традиціям, без усвідомлення їх реального змісту та необхідності. Так, у країнах Європейського Союзу диплом освітнього закладу розглядається як передумова майбутньої професії. Тобто, якщо людина знає, що буде наслідувати сімейний бізнес у сфері сільського господарства, то диплома звичайного профільного коледжу для цього більше ніж достатньо. У ВНЗ найчастіше йдуть ті люди, які чітко усвідомлюють власне бажання займатися науковою діяльністю, необхідність вищої освіти для чого є беззаперечною. В Україні ж до цього дня панує культ «вищої освіти», але в негативному сенсі цього виразу. Проявляється він через необґрунтоване бажання в будь-якому разі отримати диплом (а не освіту) вищого навчального закладу, навіть якщо він ніколи не знадобиться випускнику. Така ситуація поряд із високим рівнем корупції у ВНЗ спричинила серозний дисбаланс освітньої системи. Приплачування за місця та «впихування» у ВНЗ осіб, які не мають ані хисту, ані бажання вчитися, залишає «за бортом» справді талановиту молодь, яка неспроможна заплатити за вступ до ВНЗ. Роз'яснення ефективності та ступенів корисності освіти для кожного з напрямів діяльності допоможе певною мірою нормалізувати ситуацію з якісними показниками ВНЗ.

Окрім того, не зайвим був би вихід ВНЗ на рівень систем радіо-, інтернет- і телекомунікацій. Використання мас-медіа для роз'яснення основних принципів роботи ВНЗ, реклами наукових заходів, виставок і семінарів на базах ВНЗ сприяло б уникненню багатьох непорозумінь та приверненню уваги молоді до науки.

Другим базисом є безпосередньо модернізація системи вищої освіти. Зайво казати, що це турботомісткий процес, до того ж потребує чимало часу. Головною метою модернізації вищої освіти є перепланування системи до такого стану, за якого вона могла б забезпечити підготовку спеціаліста, спроможного конкурувати не тільки на державному, але й на міжнародному ринку праці. У сучасному суспільстві темпи розвитку науки в багатьох разів перевищують середньостатистичний період життя людини. Таким чином, знань, отриманих в університеті, вистачить максимум на 2-3 роки. З урахуванням темпів старіння знань головний акцент у підготовці фахівців має ставитись не на кількість засвоєних знань, а на здатність до їх самостійного освоєння. У високорозвинутих країнах вже давно вся система вищої освіти побудована на принципах самостійної роботи студента, що робить такий процес навчання найкращою підготовкою до майбутнього професійного становлення. Таким чином, приведення українських навчальних програм до європейських норм є однією з пріоритетних цілей.

Матеріально-технічна база вітчизняних ВНЗ у своїй більшості є залишками радянських часів. Сучасний процес освіти потребує сучасного обладнання, комфортних аудиторій, наявного оновленого списку літератури тощо. Така ситуація певною мірою пересікається з іншою проблемою сучасної вищої школи – автономності ВНЗ у розпорядженні фінансовими ресурсами. За кордоном поширеною є практика надання ВНЗ повної самостійності в додатковому залученні та розпорядженні коштами. За таких умов ВНЗ може сформулювати власний план використання коштів, брати участь в залученні грантів, фінансової допомоги спонсорів, а також на власний розсуд спрямовувати державні кошти в напрямки, які, на думку керівництва, найбільш

ше цього потребують. Це стимулюватиме університети бути більш відповідальними за результати своєї роботи. Незважаючи на те, що завжди є ризик зловживання такою свободою, проте, будь-який такий ризик можна контролювати і знижувати [10].

Неможливо уявити модернізацію вищої освіти без активізації міжнародної діяльності. Даний напрям роботи ВНЗ є дуже розгалуженим і має безліч можливостей як для самого ВНЗ, так і для студентів чи викладачів. Організація міжнародних програм дає студентам унікальну можливість стажуватися за кордоном, викладачі можуть проходити спеціалізовані курси і таким чином підвищувати власний рівень кваліфікації. Співпраця з іноземними ВНЗ дозволить підписувати програми паралельного навчання з отриманням двох дипломів.

ВИСНОВКИ

Потреба реформування системи вищої освіти України стала беззаперечним фактом. За результатами аналізу пріоритетними напрямками освітньої реформи є:

- ✦ приведення навчальних планів до європейського рівня;
- ✦ забезпечення автономності ВНЗ у фінансовому аспекті;
- ✦ забезпечення процесу навчання студентів сучасним обладнанням;
- ✦ проведення ремонтних робіт у навчальних приміщеннях;
- ✦ роботи в напрямку міжнародних зв'язків.

Загалом, система вищої освіти потребує реформ, але на заваді у них стоїть не стільки брак коштів, скільки інертність більшої частки працівників вищої школи та студентів, небажання починати реформи з власної особи. Будь-які реформи зароджуються у свідомості, а вже потім підтримуються державою, тож для початку варто відійти від застарілих стереотипів і власними силами починати зрушення. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Чужиков С.** Соціальні наслідки євроінтеграції України / С. Чужиков, Л. Антонюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09543.pdf> (дата звернення 24.05.2013).
2. Программа экономических реформ на 2010–2014 годы «Богатое общество, конкурентоспособная экономика, эффективное государство» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0067323-11> (дата обращения 08.08.2013).
3. Вікіпедія. Індекс освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_освіти
4. Вікіпедія. Індекс конкурентоспроможності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_конкурентоспроможності
5. Вікіпедія. Індекс людського розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_людського_розвитку
6. Сайт Освіта в Україні. Освіта в Австралії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.com.ua/ua/abroad/3654/>
7. Сайт S-osvita. Освіта в Новій Зеландії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://s-osvita.com.ua/obuchenie-za-](http://s-osvita.com.ua/obuchenie-za-rubezhom/strany/obrazovanie-v-novoj-zelandii/1029-osvita-v-novij-zelandiji)

[rubezhom/strany/obrazovanie-v-novoj-zelandii/1029-osvita-v-novij-zelandiji](http://s-osvita.com.ua/obuchenie-za-rubezhom/strany/obrazovanie-v-novoj-zelandii/1029-osvita-v-novij-zelandiji)

8. Сайт інституту інтеграції освіти з виробництвом. Вища освіта в Нідерландах [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ininv.vntu.edu.ua/ukr/index.php?catid=73:2013-04-11-08-50-13&id=244:2013-11-27-10-12-23&lang=ru&option=com_content&view=article

9. Сайт інституту заочного та дистанційного навчання. Система освіти Сполучених Штатів Америки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://izn.nau.edu.ua/obuchenie/obrazovanie-v-mire/sistema-osviti-s-sh-a/>

10. Забезпечення якості вищої освіти: європейські кращі практики для України / Г. Воскобойникова, М. Головянко, С. Гришко та ін. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojfohoefgiehjai/index.html>

Науковий керівник – Комарова О. А., доктор економічних наук, професор, кафедра фінансів і планування Кіровоградського національного технічного університету

REFERENCES

- Chuzhykov, S., and Antoniuk, L. "Sotsialni naslidky ievrointehratsii Ukrainy" [The social consequences of Ukraine's European integration]. <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/09543.pdf>
- "Indeks osvity" [Index of education]. Vikipediia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_освіти
- "Indeks konkurentospromozhnosti" [Competitiveness Index]. Vikipediia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_конкурентоспроможності
- "Indeks liudskoho rozvytku" [Human Development Index]. Vikipediia. https://uk.wikipedia.org/wiki/Індекс_людського_розвитку
- Instytut intehratsii osvity z vyrobnytstvom. Vyshcha osvita v Niderlandakh. http://ininv.vntu.edu.ua/ukr/index.php?catid=73:2013-04-11-08-50-13&id=244:2013-11-27-10-12-23&lang=ru&option=com_content&view=article
- Instytut zaochnoho ta dystantsiinoho navchannia. Systema osvity Spoluchenykh Shtativ Ameryky. <http://izn.nau.edu.ua/obuchenie/obrazovanie-v-mire/sistema-osviti-s-sh-a/>
- Osvita v Ukraini. Osvita v Avstralii. <http://www.osvita.com.ua/ua/abroad/3654/>
- "Programma ekonomicheskikh reform na 2010-2014 gody «Bogatoe obshchestvo, konkurentosposobnaia ekonomika, effektivnoe gosudarstvo»" [The program of economic reforms for 2010-2014 "rich society, competitive economy, effective state"]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0067323-11>
- S-osvita. Osvita v Novii Zelandii. <http://s-osvita.com.ua/obuchenie-za-rubezhom/strany/obrazovanie-v-novoj-zelandii/1029-osvita-v-novij-zelandiji>
- Voskoboinykova, H. et al. "Zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity: ievropeiski krashchi praktyky dlia Ukrainy" [Quality of higher education: European best practice for Ukraine]. <chrome-extension://mhjfbmdgcfjbbpaeojfohoefgiehjai/index.html>